

Socijalna politika u programima hrvatskih institucija visokog obrazovanja

Socijalna politika je kolegij prepoznat u brojnim znanstvenim disciplinama koje se dotiču društvenog i ekonomskog razvoja društva. Kao dio civilizacijskih tekovina, od pojave prvih sustava socijalne sigurnosti pa do današnje transformacije socijalnih prava, socijalna politika kao znanstvena disciplina nezaobilazna je pri kreiranju, provedbi i evaluaciji politika. Znanost koja proučava velike sustave mirovinskog i zdravstvenog osiguranja, nezaposlenost i radnička prava, obiteljsku i stambenu politiku, sustav socijalne pomoći te u najnovije vrijeme ulogu neprofitnog sektora u socijalnoj politici, svakako pronalazi svoje interesente u raznorodnim znanstvenim disciplinama. Kratkim pregledom predmeta na hrvatskim sveučilištima možemo zaključiti da se važnost ove znanstvene grane sve više priznaje i kako postoje pomaci i to posebno u nastavnim programima fakulteta društvenih znanosti.

U sklopu **reformiranoga preddiplomskog nastavnog programa Studijskog centra socijalnog rada na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu** kolegij socijalne politike organiziran je kroz programe sedam različitih predmeta koji su izravno proizašli iz socijalne politike. Oni se izvode u okviru programa Katedre za socijalnu politiku. Na prvoj godini studenti su obvezni pohađati predavanja iz Osnova socijalne politike. Također im se nudi mogućnost praćenja izbornog predmeta Religija i socijalna politika te Socijalna demografija. Na drugoj godini studija studenti su obvezni pratiti predmet Marginalne grupe. Na trećoj godini studija obvezni su predmeti Europska socijalna politika i Stratejsko planiranje u socijalnoj politici, a izborni su Civilno društvo i socijalna

politika te Sustavi socijalne pomoći. Na četvrtoj godini studija obvezan je predmet Socijalna politika Hrvatske, a izborni Rad i zapošljavanje.

Novo predloženi program diplomskog studija iz socijalne politike unutar godine dana nudi specijaliziranu nastavu iz predmeta usko povezanih sa socijalnom politikom. Nastava je organizirana kroz obvezne predmete prvog semestra: Socijalna politika i socijalni razvoj, Metode analize u socijalnoj politici te Socijalno pravo. Drugi semestar obuhvaća dva izborna te jedan obvezni predmet Socijalni marketing. U listi ponuđenih izbornih predmeta nalaze se Siromaštvo i socijalna isključenost te Komparativna socijalna politika.

Predmet Osnove socijalne politike studentima nudi određeni uvod u socijalnu politiku kao javnu djelatnost obrađujući njen povijesni razvoj, temeljne vrijednosti te pruža osnovne informacije o sedam sustava socijalne politike: mirovinski sustav, zdravstvena zaštita, nezaposlenost, obiteljska politika, socijalna pomoć, stambena politika i neprofitni sektor.

Sadržaj predmeta Socijalna demografija nudi upoznavanje sa demografskim procesima, strukturama stanovništva te problemima i utjecaju demografskih kretanja na socijalne promjene i gospodarski razvoj.

Religija i socijalna pitanja predmet je koji sadrži opća znanja o religijama, njihovom socijalnom učenju i utjecaju na razvoj socijalne politike i socijalne skrbi, kao i o djelovanju religijskih organizacija unutar kombiniranog modela socijalne politike.

Posebnost predmeta Marginalne grupe jest u pružanju znanja o procesima marginalizacije i isključivanja; identifikaciji

najznačajnijih socijalnih problema hrvatskog društva. Znanja stečena kroz nastavu ovog predmeta stvaraju temelj i pripremu za dio predmeta iz socijalne politike, ali i socijalnog rada.

Europska socijalna politika svojim sadržajem predmeta vodi polaznike kroz velike sustave europskih institucija Vijeća Europe i Europske unije te ih upoznaje s njihovim nastankom, djelovanjem, važnim dokumentima i njihovim unutarnjim ustrojem. Posebno obrađuje temu socijalne kohezije Vijeća Europe, socijalnu politiku Europske unije i budućnost socijalne Europe.

Strategijsko planiranje u socijalnoj politici posebno obrađuje područje planiranja u javnom sektoru, njegovu legitimaciju, sam proces i evaluaciju. Dio sadržaja odnosi se i na znanja iz SWOT i PEST analize.

Sustavi socijalne pomoći je predmet koji omogućuje studentima razumijevanje sustava socijalne pomoći i njegovih reformi. Osim pregleda različitih sustava socijalne pomoći u drugim zemljama obrađuje se posebno socijalna pomoć u Hrvatskoj te njena reforma.

Civilno društvo i socijalna politika u svome sadržaju nudi polaznicima upoznavanje sa samim razvitkom civilnog društva, pojmom i teorijom razvitka kombiniranog modela socijalne politike, volonterstvom kao društvenom vrijednosti, pregledom razvoja i djelovanja organizacija civilnog društva u Hrvatskoj, civilnim društvom u Europskoj uniji, socijalnim ugovaranjem te s provedenim istraživanjima o civilnom društvu.

Predmet Socijalna politika Hrvatske nudi pregled razvoja socijalne države Hrvatske. Tematski se osvrće na povijest hrvatske socijalne politike, Domovinski rat kao specifičnost nove hrvatske države (prava branitelja, žrtve rata), te sustave socijalne politike u Hrvatskoj. Studenti kroz sadržaj predmeta stječu znanja o problemima i trendovima socijalnog razvoja u Hrvat-

skoj te vještinu raspravljanja o socijalnim problemima i potrebnim socijalnim programima.

Rad i zapošljavanje uz povijesni pregled i teorijske odrednice nudi polaznicima upoznavanje s osnovnim pojmovima sociologije rada i zaposlenosti, indikatorima kojima se prati stanje tržišta rada, mjerama javne politike zapošljavanja, te s novim trendovima u svijetu rada poput fleksibilizacije i segmentacije zaposlenosti.

Na četvrtoj godini dodiplomskog studija prava na Pravnom fakultetu u Zagrebu predmet Socijalna politika nalazi se na popisu izbornih predmeta, dok se u novom programu petogodišnjeg studija na istom fakultetu on nalazi kao izborni predmet u oba semestra pete godine studija.

Društveno veleučilište u Zagrebu na trećoj godini studija uz odabir četiri različita smjera predviđa i izbornu nastavu iz kolegija Civilno društvo i javna uprava te Socijalna politika.

Predmet Socijalna politika nalazi se u nastavnom programu završne godine dodiplomskog studija odnosno sedmom i osmom semestru studiranja kao jedan od izbornih kolegija studijskog smjera – poremećaji u ponašanju na **Edukacijsko-rehabilitacijskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu**. Predavanja se održavaju tjedno u dvosatnom obliku. Također se nudi seminar (iste satnice) dvosemestralno. Sadržaj predmeta obuhvaća definiranje pojma socijalne politike, povijesni razvoj i prikaz osnovnih modela socijalne politike. Posebno se obrađuje povijest socijalne politike i njeno područje u Hrvatskoj kao i stanje i perspektive razvoja znanstvene discipline u nas. Prema novom programu preddiplomskog studija Poremećaja u ponašanju predviđena je obvezna nastava iz predmeta Sociologija marginalnih grupa na drugoj godini studija te na trećoj godini kao izborni predmet pojavljuje se Siromaštvo i socijalna isključenost.

Socijalna politika se nudi kao izborni predmet u okviru nastave VII. semestra **studija politologije na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu**, smjer Javne politike, menadžment i razvoj.

Program **stručnog upravnog studija na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Splitu** uključuje nastavu iz predmeta Javne službe i socijalna politika koji se nalazi u nastavnom programu petog semestra Upravnog studija kao izborni predmet i organiziran je kroz predavanja i vježbe. Ukupno u semestru organizirano je 60 sati slušanja predmeta. Sadržaj predmeta obrađuje uz teme javnih službi, njihova ustrojstva i funkcioniranja, posebno izabrana poglavlja socijalne politike: mirovinski sustav, zdravstveni sustav i neprofitni sektor.

Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci obrađuje socijalnu politiku Europske unije u sklopu predmeta Regionalna i socijalna politika EU. Predmet je obavezan te se sluša na diplomskom studiju, na četvrtoj godini studija. Sadržajno oblik nastave dosta se razlikuje od ostalih prema razini tema i područja socijalne politike te se prema sadržaju najviše bavi europskim integracijskim procesima i regionalnom politikom Europske unije.

Posljednjih godina posebna područja socijalne politike kao i sama socijalna politika postala su nezaobilazna tema i sadržaj nastavnih programa novootvorenih poslijediplomskih stručnih, specijalističkih i doktorskih smjerova i studija.

Od akademske godine 2006./2007. započeo je program **Poslijediplomskog dokorskog i specijalističkog studija iz socijalne politike** koji se izvodi u okviru Zavoda za socijalnu politiku Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Nakon završetka dokorskog studija stječe se zvanje doktora socijalne politike, a nakon završetka specijalističkog studija zvanje specijalist socijalne politike. Nastavni program studija uključuje predmete iz područja socijalne

politike, ali i iz područja usko vezanih sa socijalnom politikom u teoriji i praksi.

Poslijediplomski studij Teorija i metodologija socijalnog rada, koji je imao svoje prve polaznike u akademskoj godini 2002./2003., omogućavao je na prvoj godini studija pohađanje izbornog predmeta Siromaštvo i socijalna isključenost, a na drugoj godini nudila se izborna nastava iz dva predmeta: Globalizacija i socijalna politika te Neprofitni sektor i socijalna politika.

Poslijediplomski doktorski studij iz socijalnog rada organiziran na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu u okviru Zavoda za socijalni rad u svome nastavnom programu nudi i izbor predmeta iz socijalne politike, a to su: Civilno društvo i socijalna politika, Isključenost i koncept socijalnog uključivanja, Demografski procesi i socijalna politika te Hrvatska socijalna politika i europski socijalni modeli.

Poslijediplomski doktorski i specijalistički studij Javno pravo i javna uprava Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu u svome programu nudi izborne predmete Sustavi socijalne sigurnosti i Civilno društvo. Sustavi socijalne sigurnosti ponuđeni su kao izborni predmet u nastavnom programu drugog semestra specijalističkog i dokorskog studija, dok je Civilno društvo izborni predmet trećeg semestra istih studija. Sadržaj predmeta Sustavi socijalne sigurnosti obuhvaća temeljna znanja o glavnim sustavima socijalne sigurnosti, njihovim reformama i budućim izazovima, a dijelom je posvećen i posebnostima hrvatskog sustava socijalne sigurnosti u europskom kontekstu. Predmet Civilno društvo posvećuje posebnu pažnju na razumijevanje zakonskog okvira osnivanja i djelovanja organizacija civilnog društva, njihovoj ulozi i utjecaju na javne politike, te razvoju civilnog društva na razini Hrvatske, ali i Europske unije.

Sveučilišni interdisciplinarni poslijediplomski specijalistički studij Upra-

vljanje gradom na Sveučilištu u Zagrebu proučava aspekte gospodarenja gradom, povijest, postanak, izgradnju, funkcioniranje, transformaciju te mjesto i ulogu grada u budućnosti. Specifičnost studija je u njegovoj namjeni koja se odnosi na polaznike koji su izravno uključeni i sudjeluju u razvoju grada, kao što su stručnjaci u gradskim i županijskim službama. Studij traje dvije godine odnosno četiri semestra. U okviru nastave predviđen je obvezni predmet pod nazivom Socijalna politika i socijalne intervencije, te izborni predmet Stanovanje i stambena politika kao posebno područje socijalne politike.

Poslijediplomski specijalistički studij javne uprave predviđa u svom programu među obveznim predmetima posebno Javne politike te među izbornim predmetima Civilno društvo i javna uprava. Posebnost studija je u trajanju od godinu dana odno-

sno dva semestra te njegova organizacija u partnerstvu sa Vladom Republike Hrvatske putem Središnjeg državnog ureda za upravu.

Poslijediplomski doktorski studij sociologije na Odsjeku za sociologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu nastao je u suradnji s Odsjekom za sociologiju Sveučilišta u Zadru, Odsjekom za sociologiju Filozofskog fakulteta u Splitu, Zavodom za socijalnu politiku Pravnog fakulteta u Zagrebu, Institutom za društvena istraživanja, Institutom za međunarodne odnose i Institutom za migracije i narodnosti. U nastavi sudjeluju mnogi stručnjaci upravo iz obrazovnih institucija koje su sudjelovale u nastanku samog studija, a socijalna politika jedan je od izbornih predmeta kojeg polaznici mogu upisati.

Marina Dimić Vugec